

Chairman of the European Union Military Committee

General Mikhail Kostarakos

CEUMC Speech at the 6th Air Power Conference

"Joint Air Power: The ultimate vehicle to enhance synergy within the Armed Forces"

Αθήνα, 19 Απριλίου 2018

Στρατηγοί, Ναύαρχοι,

Αξιότιμοι προσκεκλημένοι,

Κυρίες και Κύριοι,

Θα ξεκινήσω την ομιλία μου ευχαριστώντας τον Αρχηγό της Πολεμικής Αεροπορίας, Αντιπτέραρχο (Ι) Χρήστο Χριστοδούλου, για την ευκαιρία που μου προσέφερε να μοιραστώ κάποιες από τις σκέψεις μου με ένα τέτοιο υψηλό επιπέδου ακροατήριο. Και εκφράζοντας τα συλλυπητήριά μου προς την Πολεμική Αεροπορία για την απώλεια του Σμηναγού (Ι) Γεωργίου Μπαλταδώρου, ο οποίος έχασε τη ζωή του στην γραμμή του καθήκοντος την προηγούμενη εβδομάδα.

Δεν θεωρώ ότι απαιτείται να αναλωθούμε σε γεωστρατηγικές αναλύσεις ή σε καταγραφή των σύγχρονων προκλήσεων τις οποίες αντιμετωπίζουν σήμερα τα κράτη τα οποία εκπροσωπούνται σήμερα σε αυτό το αμφιθέατρο. Θα υπογραμμίσω μόνο το γεγονός ότι παρατηρείται μία αύξηση στον αριθμό και την έντασή τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε αυτήν την συγκεκριμένη περιοχή του πλανήτη. Θεωρώ, και δεν νομίζω ότι υπάρχουν διαφορετικές απόψεις μεταξύ σας, ότι τα δημοκρατικά έθνη τα οποία εκπροσωπούνται σήμερα εδώ δεν εξετάζουν καν την πιθανότητα να υποκύψουν ή να αποφύγουν να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις. Αντιθέτως, θεωρώ ότι είναι αποφασισμένες να δημιουργήσουν εκείνο το σύνολο των δυνατοτήτων οι οποίες, σε συνδυασμό με την κατάλληλη εθνική στάση, θα προβάλλουν αποτροπή και θα προωθήσουν τη σταθερότητα στην περιφέρειά τους.

Η έννοια της αποτροπής είναι σχετικά απλή: συνίσταται στο να πειστεί ο δυνητικός αντίπαλος ότι η επιθετικότητά του ενέχει κόστος. Ένα κόστος,

ενδεχομένως υπό τη μορφή απαράδεκτα υψηλών απωλειών ή και ζημιών, οι οποίες θα ισοσκελίσουν το όποιο προσδοκώμενο κέρδος, υλικό ή πολιτικό. Για να το θέσω απλά, αποτροπή είναι το σύνολο των δυνατοτήτων τις οποίες ένα έθνος πρέπει να διαθέτει, ώστε να δύναται να υιοθετήσει εκείνη την πολιτική στάση η οποία θα στέλνει στην απέναντι πλευρά το μήνυμα να μην διανοηθεί να αμφισβητήσει τα κυριαρχικά δικαιώματα ή την εδαφική ακεραιότητά της.

Παρά το ότι η ισορροπημένη ανάπτυξη και των τριών στοιχείων που απαρτίζουν την Σκληρή Ισχύ ενός Έθνους, Στρατός, Ναυτικό και Αεροπορία είναι θεμελιώδης, και προφανώς χωρίς καμία διάθεση να υποβαθμίσω την σημασία του Στρατού και του Ναυτικού, η στρατηγική αξία μίας αξιόπιστης, ικανής και διατηρούμενης Αεροπορικής Ισχύος δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Τα εγγενή χαρακτηριστικά της Αεροπορικής Ισχύος, όπως η εμβέλεια, η ταχύτητα και η ευελιξία στην χρήση των μέσων, την καθιστούν τον κύριο παράγοντα αποτροπής.

Ο ρόλος λοιπόν της Αεροπορικής Ισχύος είναι ξεκάθαρος, και εάν θα έπρεπε να τον τον χαρακτηρίσω με μία μόνο λέξη, θα έλεγα “Κυρίαρχος”. Υπό αυτό το πρίσμα, θα ήθελα να υπενθυμίσω μερικούς πολύ απλούς κανόνες τακτικής σχετικά με την Αεροπορική Ισχύ, οι οποίοι σχετίζονται με τις Αρχές του Πολέμου. Η εφαρμογή της Αεροπορικής Ισχύος, είτε ανεξάρτητα είτε μέσα στο πλαίσιο συνδυασμένων επιχειρήσεων, πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη και υπακούοντας στις Αρχές του Πολέμου, σχετικά με την χρήση της στρατιωτικής ισχύος. Αυτό είναι κάτι το οποίο πρέπει να εξασφαλίζεται και να επιβάλλεται κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση αεροπορικών επιχειρήσεων. Δεν σκοπεύω να κάνω διάλεξη επί των Αρχών του Πολέμου. Θα υπενθυμίσω μόνο την πρώτη Αρχή, αυτή την οποία η Αμερικανική Πολεμική Αεροπορία αποκαλεί “Αντικειμενικό Σκοπό (Objective)” και όλοι οι υπόλοιποι “Επιλογή και Διατήρηση του Σκοπού (Selection and maintenance of the aim)”.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κάθε στρατιωτική επιχείρηση, και αυτό περικλείει ασφαλώς και τις αεροπορικές, εκτελείται προκειμένου να επιτευχθούν ανώτεροι πολιτικοί στόχοι. Κρατώντας αυτό, συμπεραίνουμε ότι, και εδώ θα χρησιμοποιήσω τα αναφερόμενα σε μία διάλεξη επί των Γενικών Αρχών της Αεροπορίας στο Τακτικό Σχολείο του Αεροπορικού Σώματος των ΗΠΑ το 1934, *“Ο μόνος δρόμος για την επιτυχία στον αεροπορικό πόλεμο είναι η ακλόνητη προσήλωση στην αρχή της Αντικειμενικού Σκοπού. Η προσαρμοστικότητα των αεροπορικών δυνάμεων ώστε να αναλαμβάνουν πολλές αποστολές και η ευκολία με την οποία μπορούν να μεταπέσουν από*

την μια στην άλλη δυστυχώς ενισχύουν την αναποφασιστικότητα αυτών που λαμβάνουν αποφάσεις και διευκολύνουν την ήττα.”

Ομοίως, δεν πρόκειται να μιλήσω περί συγκέντρωσης των δυνάμεων. Ο Sir Basil Liddell Hart έχει καλύψει αυτό το θέμα διεξοδικά και με απόλυτο τρόπο, όταν υποστήριζε ότι: *“Οι Αρχές του Πολέμου θα μπορούσαν χάριν συντομίας να συμπυκνωθούν σε μία και μόνο λέξη: Συγκέντρωση.”* Το μόνο που θα προσφέρω είναι μόνο μία βραχεία παρατήρηση επί του επιθετικού πνεύματος, της επόμενης Αρχής του Πολέμου, από την οπτική ενός Αξιωματικού του Στρατού Ξηράς. Ως απόσταγμα μιας εμπειρίας 44 ετών ενεργού υπηρεσίας, υποστηρίζω ότι δεν μπορεί να υπάρξουν επιθετικές ενέργειες, είτε επίθεσης είτε αντεπίθεσης, χωρίς την εξασφάλιση Αεροπορικής Ισχύος. Η εναέρια υπεροχή, ακόμα και εάν πρόκειται για περιορισμένο τόπο και χρόνο είναι απαραίτητη για κάθε μία τέτοια ενέργεια. Και αυτό δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Όποιος σχεδιάζει και εκτελεί επιθετικές ενέργειες ή αντεπιθέσεις για αποκατάσταση εθνικού εδάφους χωρίς να εξασφαλίσει τοπική αεροπορική υπεροχή είναι καταδικασμένος. Τελεία.

Τα αποτελέσματα κάθε πολεμικού παιχνιδιού, υποβοηθούμενου ή όχι από υπολογιστικά συστήματα, αποδεικνύουν ότι μία επίθεση ή αντεπίθεση είναι αδύνατον να επιτύχει τους στόχους της υπό την απουσία υποστηρίζουσας Αεροπορικής Ισχύος. Η ήττα και η καταστροφή των δυνάμεων που θα το επιχειρήσουν είναι θέμα ωρών. Και αναλόγως του επιπέδου της εχθρικής αεροπορικής υπεροχής, αυτό μπορεί να αποτελεί το αισιόδοξο σενάριο. Η γερμανική αντεπίθεση στις Αρδέννες τον χειμώνα του 1944-45 όπως και η απάντηση των Αμερικανών στην αιφνιδιαστική επίθεση κατά θέσεων τους στην περιοχή του Deir ez-Zor, τον προηγούμενο Φεβρουάριο είναι εξόχως διδακτικά παραδείγματα.

Δεν πρόκειται να επεκταθώ περαιτέρω στο ζήτημα της προσαρμογής της Αεροπορικής Ισχύος στις Αρχές του Πολέμου αλλά θα εξετάσω ένα άλλο σημαντικό παράγοντα, αυτόν του κόστους της Αεροπορικής Ισχύος. Διότι αυτές οι δυνατότητες έρχονται πάντα με ένα υψηλό κόστος. Η οικονομική κρίση η οποία έπληξε σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό κάθε κράτος, σε συνδυασμό με την μετα-ψυχροπολεμική ευφορία η οποία επικράτησε στη Δύση, οδήγησε σε δραματικές μειώσεις των αμυντικών προπολογισμών. Αυτές με τη σειρά τους οδήγησαν στην μείωση ή ακόμα και στην ίδια την απώλεια δυνατοτήτων οι οποίες είχαν αποκτηθεί με κόπο και κόστος, παρά τις προειδοποιήσεις εκείνων οι οποίοι διέβλεπαν ότι η περίοδος της ανεπανάληπτης ειρήνης, σταθερότητας και ευμάρειας είχε ημερομηνία

λήξεως. Και για να γίνει η κατάσταση ακόμα πιο περίπλοκη, το κόστος κτήσης και χρήσης των σύγχρονων κύριων οπλικών συστημάτων ολοένα αυξάνεται σε δυσθεώρητα ύψη. Εστιαζόμενοι στα της Πολεμικής Αεροπορίας, η τεχνολογική πρόοδος και οι εξωτικές τεχνολογίες τις οποίες ενσωματώνουν τα μαχητικά αεροσκάφη 4,5 και 5^{ης} γενιάς αντανακλώνται και στο κόστος τους. Παρά το ότι η αξία τους είναι αδιαμφισβήτητη, ερωτήματα γεννώνται αναφορικά με τους αριθμούς στους οποίους μπορούν να αποκτηθούν και στην ένταση της επιχειρησιακής χρήσης στην οποία μπορούν να υποβληθούν, ιδιαιτέρως σε μη-πολεμικές επιχειρήσεις (Operations Other Than War) ή σε επιχειρήσεις υποστήριξης της σταθερότητας (Stability Support Operations). Είναι αδύνατον για σχεδόν κάθε έθνος να αποκτήσει τόσο προηγμένα αεροσκάφη σε επαρκείς ποσότητες ή να επιτυγχάνει τον απαιτούμενο βαθμό διαθεσιμότητάς τους. Τα ανωτέρω ισχύουν και για κάθε εξελιγμένο και εξειδικευμένο εναέριο μέσο, όπως τα Αεροσκάφη Ναυτικής Συνεργασίας ή τα επιθετικά ελικόπτερα.

Δεν υπάρχει όμως τρόπος να αποφευχθεί αυτή η δαπάνη. Αδυναμία ή αμέλεια προς τούτο θα υπονομεύσει την αξιοπιστία της αποτροπής. Επιπρόσθετα, θα οδηγήσει σε υποβιβασμό σε μια χαμηλότερη κατηγορία σε σχέση με τους υπόλοιπους συμμάχους και σε αδυναμία συμμετοχής και συνεισφοράς σε κοινές επιχειρήσεις, πέφτοντας θύμα ενός ολοένα διευρυνόμενου τεχνολογικού χάσματος. Τα ανωτέρω ισχύουν κατ' αντιστοιχία και για κάθε πολλαπλασιαστή ισχύος, όπως τα αεροσκάφη εναέριου ανεφοδιασμού, τα ιπτάμενα ραντάρ ή οι πλατφόρμες ISR, άνευ των οποίων η όποια αεροπορική δύναμη θα ήταν ημιτελής.

Δεν υπάρχει λοιπόν αμφιβολία ότι η Αεροπορική Ισχύς πρέπει διαρκώς να αναπτύσσεται. Αντίστοιχα δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα διαχρονικά εμπόδια τα οποία απέτρεπαν τη συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων έχουν πλέον εξαφανιστεί, καθώς οι συνδυασμένες επιχειρήσεις έχουν καταστεί κανόνας. Ο κανόνας της συνεργασίας στον οποίο αναφέρθηκα προ ολίγου. Οι νικηφόρες αεροναυτικές και αεροχερσαίες μάχες αποτελούν έξοχα παραδείγματα συνεργασίας. Και στο σημείο αυτό θα επικαλεστώ τον Δρ. Sanu Kainikarao οποίος σε μία μελέτη του για την Αυστραλιανή Πολεμική Αεροπορία υποστήριξε ότι *“Παρόλα αυτά, αυτές οι σύνθετες επιχειρήσεις καταδεικνύουν τη ζημιά και τη σύγχυση που δύναται να προκληθεί όταν το επίπεδο της συνεργασίας μεταξύ των Κλάδων δεν βρίσκεται στο απαιτούμενο επίπεδο. Στις σύγχρονες συγκρούσεις, η αποτυχία επίτευξης του απαραίτητου επιπέδου συνεργασίας είναι σχεδόν άμεσα αντιληπτή στο τακτικό και επιχειρησιακό επίπεδο, ενώ όταν το επίπεδο συνεργασίας απέχει από το βέλτιστο στο στρατηγικό και κυβερνητικό επίπεδο,*

τότε ο αντίκτυπος θα γίνει αντιληπτός σταδιακά. Παρά ταύτα, ενδεχόμενη αποτυχία συνεργασίας στο στρατηγικό επίπεδο θα έχει ευρύτερες και μεγαλύτερης διάρκειας επιπτώσεις στην εξίσωση εθνικής ασφαλείας από μια αντίστοιχη αποτυχία στο επιχειρησιακό επίπεδο.”

Αλλά η συνεργασία αυτή δύναται και οφείλει να επεκταθεί πέραν του αεροπορικού χώρου και να καλύψει και τις επίγειες δραστηριότητες. Από την εκπαίδευση έως τη συντήρηση, υπάρχει ένα τεράστιο πεδίο δραστηριοτήτων όπου μπορούν να επιτευχθούν συνέργειες. Συνέργειες οι οποίες θα επιφέρουν οικονομίες κλίμακας και θα ενισχύσουν τις επιχειρησιακές δυνατότητες δια της σταδιακής οικοδόμησης μίας κοινής νοοτροπίας, ενός κοινού υπόβαθρου και μίας βαθιάς αντίληψης των δυνατοτήτων και των περιορισμών του καθενός. Αυτές οι συνέργειες θα περιορίσουν το υψηλό κόστος των αεροπορικών επιχειρήσεων, καθιστώντας τις πλέον οικονομικές και διατηρήσιμες.

Αυτά έχουν γίνει πλήρως κατανοητά στις Βρυξέλλες. Προκειμένου να αντιμετωπίσει την αποδεδειγμένα χαμηλή απόδοση σε επιχειρησιακούς όρους των υψηλών αμυντικών δαπανών των Κρατών-Μελών, περί υα €200 δισεκατομμύρια ετησίως, η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαινίασε τον προηγούμενο Δεκέμβριο την Μόνιμη Δομημένη Συνεργασία (Permanent Structured Cooperation-PESCO). Στόχος της η ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ των Κρατών-Μελών της, 22 εκ των οποίων ως μην λησμονούμε είναι και μέλη του NATO. Ένα σύνολο 17 προγραμμάτων επιλέχθηκε για να αποτελέσει την πρώτη παρτίδα συνεργατικών αμυντικών προγραμμάτων, με ακόμα περισσότερα να ακολουθούν σύντομα. Οφείλει να υπογραμμιστεί ότι αυτά τα προγράμματα είναι επιπλέον εκείνων τα οποία έχει ξεκινήσει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (European Defence Agency-EDA) εδώ και κάποια χρόνια. Μεταξύ αυτών και ιδιαίτερου αεροπορικού ενδιαφέροντος είναι τα προγράμματα του Εναέριου Ανεφοδιασμού και των Μη Επανδρωμένων Αεροχημάτων, δύο προγράμματα τα οποία είναι πολύ σημαντικά για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρόκειται για προγράμματα τα οποία αποτελούν μέρος των τεσσάρων βασικών προγραμμάτων ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων, όπως αυτά καθορίστηκαν από τους Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων των Κρατών-μελών το 2013.¹ Ειδικά σε ότι αφορά τη δυνατότητα Εναερίου Ανεφοδιασμού, πιστεύω ότι πρόκειται για μία δυνατότητα η οποία έχει υποτιμηθεί πολλάκις στο παρελθόν. Αυτό είναι λάθος. Η δύναμη των 9 γαλλικών μαχητικών η οποία συμμετείχε στην

¹ Air-to-Air Refuelling (AAR); - Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS); - Governmental Satellite Communications (GovSatcom); - Cyber Defence.

επιχείρηση καταστροφής των συριακών εγκαταστάσεων παραγωγής χημικών ουσιών την προηγούμενη Παρασκευή υποστηριζόταν από μία δύναμη 6 εναερίων τάνκερ. Χωρίς αυτά, η ανάληψη της αποστολής θα ήταν αμφίβολη ή ακόμα και αδύνατη. Και αυτό δεν περιποιεί τιμή σε εκείνους οι οποίοι στέρησαν την Ελληνική Πολεμική Αεροπορία από μία τέτοια δυνατότητα στο παρελθόν.

Κυρίες και Κύριοι,

Η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία και όλες οι υπόλοιπες σχετικές με την άμυνα πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έρχονται ως ένα σημείο ως απάντηση στα επίμονα καλέσματα του NATO για μία πιο δίκαιη κατανομή των βαρών αναφορικά με την Ευρωπαϊκή Άμυνα, τα οποία και οδήγησαν στις αποφάσεις που λήφθηκαν το 2014 στην Ουαλία. Και ενώ είναι αδιαμφισβήτητη σημαντική η απόφαση για την αύξηση των αμυντικών δαπανών των Κρατών-Μελών της ΕΕ στο επίπεδο του 2% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος τους, είναι επίσης σημαντικό αυτά τα κονδύλια να χρησιμοποιηθούν σοφά και αποδοτικά, επιλέγοντας την επένδυση στις σωστές δυνατότητες. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να απαιτείται ένας αυξημένος ρόλος για μία καλά συντονισμένη Ευρωπαϊκή Αεροπορική Ισχύ και ως εκ τούτου πρέπει να εντοπιστούν συνέργειες προκειμένου να αντιμετωπιστούν ενδεχόμενες ελλείψεις.

Ένα τέτοιο παράδειγμα συνεργατικής αντιμετώπισης ελλείψεων αποτελεί η Ευρωπαϊκή Διοίκηση Αεροπορικών Μεταφορών (European Air Transport Command-EATC) η οποία ιδρύθηκε το 2010. Τα 7 Κράτη-Μέλη έχουν θέσει τα στρατιωτικά μεταγωγικά τους υπό μία Διοίκηση, με ένα μοναδικό πλαίσιο κανονισμών. Μοιράζονται τις μεταφορικές τους δυνατότητες, μοιράζονται τις εμπειρίες τους και εκπαιδεύονται μαζί σε ένα πολυεθνικό περιβάλλον. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύουν τις συνδυασμένες επιχειρησιακές τους δυνατότητες και βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητά τους στην εναέρια μεταφορά, στον εναέριο ανεφοδιασμό και στις αεροδιακομιδές. Αύριο είναι η τελευταία ημέρα της Ευρωπαϊκής Άσκησης Εναερίου Ανεφοδιασμού 2018 (European Air Refuelling Training-EART 2018), η οποία λαμβάνει χώρα στο Eindhoven και η οποία διευθύνεται από το EATC. Η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία και για πρώτη φορά, μία χώρα η οποία δεν συμμετέχει στη Διοίκηση, οι ΗΠΑ, εκπαιδεύονται μαζί υπό μία ευρωπαϊκή Διοίκηση. Η άσκηση αυτή διεξάγεται ταυτόχρονα με την πολυεθνική άσκηση μαχητικών αεροσκαφών "Frisian Flag", η οποία διοργανώνεται από την Ολλανδία. Θεωρώ ότι είναι πρόδηλο το πόσο

ωφέλιμες είναι για κάθε εμπλεκόμενη πλευρά οι συνέργειες που προέκυψαν από τον συντονισμό των δύο ασκήσεων.

Τα ανωτέρω δεν είναι παρά ενδεικτικά παραδείγματα τα οποία πιστοποιούν την ύπαρξη ενός ανεξερεύνητου και πολλά υποσχόμενου δυναμικού. Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, η συνεργασία και η αποτελεσματικότητα οφείλουν να αποτελέσουν τα βασικά κριτήρια για τον σχεδιασμό για το σύνολο του κύκλου ζωής κάθε κύριου οπλικού συστήματος. Από την προμήθεια, τη συντήρηση, την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό έως την απόσυρση, οι δυνατότητες για τον εντοπισμό συνεργειών είναι άφθονες. Αυτές οι δυνατότητες επεκτείνονται επίσης και σε άλλους υποστηρικτικούς τομείς, όπως η προμήθεια εξειδικευμένου εξοπλισμού για τη συντήρηση των αεροπορικών στόλων και των όπλων τους.

Επιπρόσθετες συνέργειες μπορούν να εντοπιστούν στον χώρο της καλλιέργειας του ανθρώπινου κεφαλαίου των Πολεμικών Αεροποριών. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία το κόστος για τη βασική εκπαίδευση ενός πιλότου ανέρχεται σε περίπου \$1 εκατομμύριο, ενώ το κόστος πλήρους επιχειρησιακής εκπαίδευσης μπορεί να φτάσει στα \$9 εκατομμύρια. Η πιθανότητα ίδρυσης μιας πολυεθνικής εκπαιδευτικής οντότητας, η οποία θα προετοιμάζει πιλότους πιστοποιημένους σε κάποιον τύπο αεροσκάφους και θα τους αποδίδει στις αντίστοιχες αεροπορίες για περαιτέρω εκπαίδευση σε εθνικές τακτικές και δόγματα, θα άξιζε να τύχει ενδελεχούς εξέτασης. Όπως θυμάμαι, η Ελλάδα και η Ιταλία είχαν προχωρήσει σε ένα κοινό πρόγραμμα εκπαίδευσης των πιλότων τους. Και ως παράπλευρο όφελος αναφέρω την σταδιακή οικοδόμηση μίας κοινής στρατιωτικής και μίας κοινής αεροπορικής ταυτότητας, η οποία θα οδηγήσει σε καλύτερη μελλοντική συνεργασία σε διμερή και πολυεθνικά περιβάλλοντα.

Κυρίες και Κύριοι,

Θεωρώ ότι υφίσταται μια επιπρόσθετη απειλή, μία την οποία δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε με την φυσική μας Αεροπορική Ισχύ. Αναφέρομαι σε αυτό το οποίο έχει επικρατήσει να αναφέρεται ως cyber, τις κυβερνο-απειλές, την 5^η διάσταση του πεδίου του πολέμου. Συνήθως όταν αναφερόμαστε σε κυβερνο-επιθέσεις, στο μυαλό μας έρχονται ειδήσεις για επιθέσεις σε τραπεζικά συστήματα, ενεργειακά δίκτυα, κρίσιμες υποδομές, για υποκλοπή στοιχείων βάσεων δεδομένων και επιθέσεις άρνησης πρόσβασης (Denial of Service-DOS). Αυτό το οποίο δεν υποπτευόμαστε είναι το πόσο ευάλωτες είναι οι αεροπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι ολοένα

και περισσότερο δικτυοκεντρικές. Ενδεχομένως δεν εξετάζουμε την ψηφιακή προστασία των αεροπορικών βάσεων, των υποδομών και των μέσων. Η Αμερικανική Πολεμική Αεροπορία αντιλαμβάνεται αυτήν την απειλή και πρόκειται να εγκαινιάσει εντός του 2018, ενδεχομένως να το έχει ήδη κάνει, μία κυβερνο πρωτοβουλία, ιδρύοντας και στελεχώνοντας κυβερνο-ομάδες σε Πτέρυγες και Αποστολές. Η αποστολή τους θα είναι η προστασία αεροσκαφών και κρίσιμων κυβερνοχώρων στις βάσεις στις οποίες θα εδρεύουν ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητά τους να επιχειρούν. Διαβλέπω εδώ μία ευκαιρία συνεργασίας για εμάς σε έναν τομέα ο οποίος εκ της φύσεώς του προσφέρεται για συνέργειες.

Και φυσικά έχουμε και τις υβριδικές απειλές. Σε αυτό το πεδίο έως τώρα, η Αεροπορική Ισχύς αναπτυσσόταν κυρίως για να παράσχει την αναγκαία υποστήριξη στις χερσαίες δυνάμεις οι οποίες αντιμετώπιζαν υβριδικές απειλές επί του πεδίου. Παρά ταύτα, υβριδικές απειλές προκύπτουν και από αέρος, εκμεταλλευόμενες τις σύγχρονες τεχνολογίες. Η κατασκοπία, η δολιοφθορά, η συλλογή πληροφοριών, οι επιθέσεις κατά του πληθυσμού ή εγκαταστάσεων, η επίτευξη ψυχολογικών αποτελεσμάτων, αποτελούν ορισμένους μόνο από τους τομείς στους οποίους δύνανται να χρησιμοποιηθούν. Πιο συγκεκριμένα, μία από τις κύριες προκλήσεις του υβριδικού πολέμου είναι η κακόβουλη χρήση της τεχνολογίας όπως οι τηλεχειριζόμενες, μη επανδρωμένες πλατφόρμες, τόσο κατά τη διάρκεια στρατιωτικών επιχειρήσεων όσο και κατά την περίοδο της ειρήνης, κατά τα πρώτα στάδια εξαιρετικά περίπλοκων σεναρίων.

Ο αεροπορικός χώρος τυγχάνει αυξανόμενης εκμετάλλευσης για τη διενέργεια έκνομων και τρομοκρατικών ενεργειών, καθιστάμενος μία σημαντική πηγή απειλών για την εσωτερική ασφάλεια και την εθνική άμυνα. Μία ευρεία γκάμα ιπτάμενων μηχανών αναδύεται ως δυνητικά μέσα για την πρόκληση ζημιών σε κρίσιμες εγκαταστάσεις και απωλειών ανθρώπινης ζωής ή για τον επηρεασμό της κοινής γνώμης, αυξάνοντας το αίσθημα ανασφάλειας και τρωτότητας. Τα μαθήματα που προέκυψαν από την μελέτη των συγκρούσεων στη Συρία και το Ιράκ είναι πολύτιμα. Οι εμπορικές διαθέσιμες τεχνολογίες βελτίωσαν θεαματικά τις πολεμικές εναέριες δυνατότητες των μη-κρατικών δρώντων στις συγκρούσεις αυτές, επεκτείνοντας το εύρος των απειλών που παρουσιάζουν τα επονομαζόμενα Χαμηλά Ιπτάμενα, Αργά και Μικρά (Low, Slow, Small-LSS) αντικείμενα. Η χρήση τέτοιων μη-επανδρωμένων ή επανδρωμένων αντικειμένων, όπως αερόστατων, υπερελαφρών αεροσκαφών ή αετών μπορεί να επεκτείνει τον ορισμό και επακολουθώς, το πεδίο δράσης εναντίον αυτών των οποίων σήμερα

αποκαλούμε ως “renegades”. Σε συνδυασμό με την εξάπλωση των Μέσων Μαζικής Καταστροφής και την αυξανόμενη διαθεσιμότητα και ευκολία απόκτησης φθηνών μέσων εξαπόλυσής τους, ως απόρροια των νέων χαμηλού κόστους τεχνολογιών, ο κίνδυνος από κακόβουλες επιθέσεις κατά της επικράτειας, του πληθυσμού και κρίσιμων εγκαταστάσεων από τον αέρα θα βαίνει αυξανόμενος.

Τα ανωτέρω ενδεχομένως να δικαιολογούν μία νέα προσέγγιση η οποία θεωρεί ότι η Αεροπορική Ισχύς είναι ο εγγυητής της προστασίας έναντι υβριδικών απειλών προερχομένων από τον αέρα. Αντιλαμβανόμενοι την πολυπλοκότητα αυτής της πρόκλησης, είναι απαραίτητο να εμπλέξουμε το σύνολο των διαθέσιμων διακυβερνητικών δυνατοτήτων. Μία επιτυχής αντιμετώπιση θα προέλθει από την υιοθέτηση μίας νέας προσέγγισης η οποία με τη σειρά της θα προκύψει ως αποτέλεσμα διαβουλεύσεων και συνεργασίας μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών φορέων. Μία πιο στενή διάδραση μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO θα έδινε τη δυνατότητα σε αμφότερους τους Οργανισμούς να προετοιμαστούν καλύτερα και να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά κατά έναν τρόπο συμπληρωματικό και αμοιβαία υποστηρικτικό. Αυτή η προτεινόμενη διάδραση θα ήταν εδρασμένη στην αρχή της συμμετοχικότητας, σεβόμενη την αυτονομία κάθε Οργανισμού όσον αφορά στη λήψη αποφάσεων.

Ποιές είναι όμως οι βασικές επιχειρησιακές ανάγκες για την Αεροπορική Ισχύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Για έναν διεθνή δρώντα ο οποίος έχει ορίσει ως στρατηγικές προτεραιότητες του την διαχείριση κρίσεων και την δημιουργία ικανοτήτων για τους εταίρους του, δεν στοιχειοθετείται ανάγκη για μαχητικά ή βομβαρδιστικά αεροσκάφη. Επιπρόσθετα, οφείλουμε να έχουμε υπόψη την τρίτη στρατηγική προτεραιότητα η οποία προέκυψε πρόσφατα, αυτήν της προστασίας της Ευρώπης και των πολιτών της, αλλά επίσης και την ευρωπαϊκή εξάρτηση από το θαλάσσιο περιβάλλον. Ο συνδυασμός αυτών των δεδομένων θέτει τη συλλογή πληροφοριών, την επίγνωση της κατάστασης και την ταχεία ανταπόκριση στο επίκεντρο των προσπαθειών ανάπτυξης δυνατοτήτων. Πολεμάμε την τρομοκρατία, την πειρατεία και την παράνομη διακίνηση ανθρώπων και δημιουργούμε ένα ασφαλές και σίγουρο περιβάλλον σε απομακρυσμένα μέρη. Προκειμένου να επιτελέσουμε αυτό το καθήκον αποτελεσματικά, χρειαζόμαστε να διαθέτουμε επίγνωση της κατάστασης και δυνατότητες συλλογής πληροφοριών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση εστιάζεται σε προγράμματα ανάπτυξης δυνατοτήτων όπως ο εναέριος ανεφοδιασμός, οι εναέριες

στρατηγικές μεταφορές, τα αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας και τα μη επανδρωμένα αεροχήματα, προγράμματα τα οποία θα υποστηρίξουν τις προτεραιότητες που έχει θέσει η Συνολική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να γίνω πιο συγκεκριμένος, στην παρούσα φάση, τα προγράμματα Αεροσκαφών Ναυτικής Συνεργασίας και των μη επανδρωμένων αεροχημάτων είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την Ένωση. Πέραν αυτών και προκειμένου να έχουμε τη δυνατότητα, εφόσον ληφθεί σχετική πολιτική απόφαση, να αναπτύξουμε κάποιο Σχηματισμό Μάχης σε περιοχή κρίσης, χρειαζόμαστε επίσης δυνατότητες εναέριων στρατηγικών μεταφορών και, οπωσδήποτε, εναέριου ανεφοδιασμού, ώστε να μπορούμε να παρέξουμε εναέρια υποστήριξη εφόσον απαιτηθεί. Δεν χρειάζεται να διευκρινηθεί ότι όλα αυτά αλλά και τα υπόλοιπα προγράμματα τα οποία έχει ξεκινήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συμπληρωματικά προς αυτά τα οποία έχουν προκύψει από το Πρόγραμμα Αμυντικού Σχεδιασμού του NATO.

Κυρίες και Κύριοι,

Η αποτροπή και η άμυνα εν γένει, είναι μία δαπανηρή ενασχόληση. Το αεροπορικό τους κομμάτι είναι το πλέον απαιτητικό σε πόρους. Αλλά εάν κάποιος θεωρεί ότι το κόστος της αποτροπής είναι πολύ υψηλό, μπορεί να αναλογιστεί το κόστος ενός πολέμου. Παρά ταύτα, υπάρχουν διαθέσιμα εργαλεία για τον περιορισμό του κόστους της αποτροπής και τη διατήρησή του σε ανεκτά και διαχειρήσιμα από κάθε κράτος επίπεδα. Η συνεργασία και ο συντονισμός εντός των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και μεταξύ αυτών πρέπει να επιδιώκεται σε κάθε δυνατό τομέα. Το πλαίσιο για να επιτευχθεί αυτή η συνεργασία και ο συντονισμός είναι ήδη εδώ.

Ολοκληρώνοντας την ομιλία μου, θα συνοψίσω τα κύρια σημεία όπως παρακάτω:

- Οι μελλοντικές προκλήσεις απαιτούν επαγρύπνηση, μεταρρυθμίσεις και ευελιξία,
- Η φύση τους απαιτεί την εκμετάλλευση των συνεργειών μεταξύ των Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων και μεταξύ αυτών και του πολιτικού τομέα. Οι Αρχές του Πολέμου, προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά της Αεροπορικής Ισχύος θα πρέπει πάντα να ακολουθούνται κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση επιχειρήσεων,

- Η συνδυασμένη Αεροπορική Ισχύς είναι ενδεχομένως το καλύτερο όχημα για την επίτευξη αξιόπιστης, ευέλικτης και ταχείας αποτροπής και άμυνας, προσιτής σε κάθε χώρα,
- Η συνεργασία και ο συντονισμός είναι τα εργαλεία για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους και την διατήρηση μιας αξιόπιστης αποτροπής. Σηματοδοτούν τον δρόμο για την απόκτηση προσιτής Αεροπορικής Ισχύος από κάθε χώρα,
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη προσφέρει ένα επιτυχημένο παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας, μέσω των πρόσφατων πρωτοβουλιών της όπως η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία αλλά και άλλα προγράμματά της, όπως το EATC,
- Οι Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις και Αποστολές στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, όπως αυτές οι οποίες είναι σήμερα εν εξελίξει, απαιτούν κατά κύριο λόγο αυξημένη επίγνωση καταστάσεως. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάπτυξη Αεροσκαφών Ναυτικής Συνεργασίας και μη-επανδρωμένων αεροχημάτων αποτελούν πρωταρχική προτεραιότητα. Παρά ταύτα, η σπουδαιότητα των δυνατοτήτων στρατηγικών μεταφορών και εναέριου ανεφοδιασμού δεν πρέπει να υποτιμάται,
- Τα προγράμματα τα οποία εκκίνησαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξυπηρετούν τις δικές της στρατηγικές προτεραιότητες και συμπληρώνουν ταυτόχρονα τις δυνατότητες του NATO. Επαναλαμβάνω ότι τα Αεροσκάφη Ναυτικής Συνεργασίας, τα μη-επανδρωμένα αεροχήματα, οι στρατηγικές μεταφορές και ο εναέριος ανεφοδιασμός αποτελούν τις πλέον σημαντικές απαιτήσεις ανάπτυξης κοινών δυνατοτήτων.

Σε αυτό το σημείο θα σταματήσω αλλά είμαι έτοιμος να δεχτώ τις ερωτήσεις σας.

Ευχαριστώ.